

Posudek na diplomovou práci

Petry Sivčákové

na téma

Wörterbuch als Zeuge der Zeit. Eine lexikographische Studie. ÚGS 2019, 68 str., příloha 72 str.

V poslední době přibývá prací, které jsou sice konzultovány, ale jejich vedoucí dostává do ruky vždy jen zlomek souvislého textu. Kdyby dostal/a do ruky větší úseky, mohl/a by upozornit na celou řadu nedostatků. A tak při četbě konečné verze zamrzí, že celá řada takových momentů zbytečně kazí dojem z práce, která je jinak na velmi dobré úrovni a za níž je mnoho desítek hodin poctivé práce. Dalším typickým momentem těchto prací je spěch, který lze vytušit z nešťastných formulací a chyb, na jejichž odstranění již nezbyl čas. **Celkový dojem z práce Petry Sivčákové je jednoznačný: prospělo by jí ještě jedno pomalé přečtení. Je to ale práce objevná v několika ohledech, i když ne všechny jsou v ní podrobně tematizovány (to by ale přesáhlo její rámec) nebo aspoň naznačeny. Navíc jde o text velmi čtivý a dobře strukturovaný, s mnoha dobrými nápady (srov. např. úvodní kapitolu s pěknými doklady aktualizace slovníku). Navíc dokáže autorka své analýzy pěkně zabudovat do historických souvislostí.**

Omezím se jen na několik bodů:

Elán a zájem o věc, které jsou z textu patrné, byly hlavním motorem pro zvládnutí excerpce, kvantifikace, vyhledávání termínů a též časové investice (konzultace s odborníci na terminologii módy). Vývojové etapy módy od začátku 19. století a typické termíny zmapovala autorka velmi pěkně. Poté se pokusila doložit 370 termínů na heslářích dvou velkých slovníků, které leccos prozrazují o době, kdy vznikaly. **Po stránce formální** je práce přehledně členěna (z obsahu vypadla hned na začátku zmínka o stránce 6, kde je přehled tabulek a vyobrazení) a má pěkný layout. Respekt vzbuzuje příloha: tabulka o 72 stranách poskytující přehled o poctivé excerpce termínů z odborné literatury, které vešly do jednotlivých abecedních úseků zachycujících data ze dvou analyzovaných, velmi objemných německo-českých slovníků (Encyklopedického od J. Sterzingera a Příručního od Janka a Siebenscheina) s odkazy na stránky a se zařazením do sémantických skupin, jejichž systém si autorka vytvořila. V barvách jsou pak vyznačeny lexémy s problémovým zařazením do onoho systému, ale i termíny starší, vztahující se k období před rokem 1800, dále pak termíny, jimž autorka při jejich analýze věnovala větší pozornost a termíny nalezené pouze v jednom z obou děl, konečně pak i termíny v obou slovnících nedohledané.

Autorka se snaží o vyjadřování bohaté, které usiluje stylisticky o vyšší úroveň, ale někde je bohužel vidět, že jednodušší formulace by měla větší efekt; autorka pak zbytečně uvízne ve složitější větě či konstrukci. Vzhledem k tomu, že ji evidentně tlačil čas, nebyla už schopna všechny tyto formulace opravit. Opravy tohoto typu jsem zanesla do tištěného exempláře. Jen pro ilustraci zmíním nesprávné psaní zkratky *Jhs místo Jh.s, nejednotnost v psaní letopočtů

jako např. 20er-Jahre i 20er Jahre. Rychlé tempo se projevilo i v několikanásobném „překnutí“: místo *exzerpierte* najdeme *abstrahierte (!) Termini*, dále nesprávné použití adjektiv *breit* (*breite Hose, Ärmel, Ausschnitt* – zde má být všude *weit*), dále *eine breite Liste an Termini* (proč ne *eine umfangreiche/Lange/umfassende Liste* ?). Takových míst je v textu více.

Po stránce metodické je práce v pořádku, autorka uvádí pracovní hypotézy a ty verifikuje/falzifikuje. Potvrzuje se hypotéza, že meziválečné lexikum s termíny odrážejícími životní styl (móda, tanec) jsou lépe zastoupeny v Příručním slovníku od Janka a Siebenscheina. Jak slovník Sterzingerův, tak i Jankův i Siebenscheinův jsou na sledované výrazivo relativně bohaté, ale ten posledně jmenovaný reflektuje lépe novou dobu na úkor terminologie z časů dřívějších, kterou najdeme spíše u Sterzingera. Tam se setkáme i s propracovanějším systémem diasystematických (diatechnických) markerů včetně speciálních značek. Silná stránka práce spočívá též ve schopnosti autorky vyvodit z empirických dat hodně souvislostí a též vyhodnocovat s odstupem výsledky kvantifikací. Autorka sama vidí další možnosti výzkumu. Na prvním místě z nich by byly otázky ekvivalence, dále pak přesnější analýza diatechnického značení apod.

Ke stránce obsahové – námět pro obhajobu:

Poměrně malá péče je věnovaná užití termínů, kde by člověk předpokládal odkazy na sekundární literaturu: Na str. 23 dole je autorka velmi rychle hotova s termíny staršími i novějšími, které jakoby zběžně postaví proti sobě, ale pak v textu užívá jak ty starší, tak ty novější. U obhajoby by měla vysvětlit proto nejen ony termíny, ale i zaujmout stanovisko k termínům *Schlagwort, Eintrag, Lemma, Lesart, Nesting (?) (Nestbildung), lemmatisieren, Nennwort, Grundwort, Bestimmungswort, Markierung, Frequenz*. Dále pak uvést zdroj, o který se opírá při zmiňování *syntakticko-sémantického principu* členění heslové statě a přesněji ho na příkladu objasnit, eventuálně kriticky zhodnotit.

To, že se autorce podařilo objevit i stopu potomků slavného Josefa Václava Sterzingera v roce, kdy si připomeneme 80 let od jeho smrti, je podle mě symbolické. Z toho, jak podrobně se dokázala ponořit do jeho obdivuhodného díla, by musel mít sám radost.

Závěr: Z výše řečeného vyplývá, že jde o práci kvalitní, která má velké klady, ale též slabší stránky. Zatím ji hodnotím jako velmi dobrou, a to vzhledem k nedostatkům konstatovaným výše. O finálním hodnocení rozhodne však výsledek obhajoby.

13. 8. 2019

doc. PhDr. Marie Vachková, Ph. D.,
vedoucí práce

